

בש"פ 7477/14 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7477/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העוררים: 1. פלוני
2. פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע
(השופט נ' אבו טהה) במ"ת 61914-07-14 מיום
22.10.14

תאריך הישיבה: י"ט בחשון התשע"ה (12.11.14)

בשם העוררים: עו"ד שמשון וייס

בשם המשיבה: עו"ד עדי שגב

החלטה

א. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (השופט נ' אבו טהה) במ"ת 61914-07-14 מיום 22.10.14, במסגרתה נקבע כי העוררים ישהו במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדם.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

ב. ביום 31.7.14 הוגש כתב אישום כנגד שני העוררים, קטינים - העורר 1 יליד 1997 והעורר 2 יליד 1997, ועוד קטין אחר (להלן הנאשם העיקרי) בהם יוחסו לשלושתם העבירות הבאות: קשירת קשר לביצוע פשע - לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן החוק); החזקת סכין שלא כדין - לפי סעיף 186 לחוק; ושיבוש מהלכי משפט - לפי סעיף 244 לחוק. כן, הואשם הנאשם העיקרי בעבירת הריגה - עבירה לפי סעיף 298 לחוק. על פי המפורט בכתב האישום, ביום 13.7.14 היו העוררים והנאשם העיקרי במסיבה במועדון "ריפלקס" באילת, שם הוכו שניים מהם על ידי אחרים בשל נסיונם להרחיב את מעגל הריקודים. משכך אירע, קשרו העוררים והנאשם העיקרי קשר לביצוע פשע, לפיו ידקרו בסכינים אותם אנשים אשר היכום. לשם כך חזרו השלושה לחדר המלון בו שהו, החליפו בגדים, הצטיידו בסכינים ושבנו למועדון לשם מימוש תכניתם. משהגיעו למועדון, התפתחה ביניהם ובין דותן אברו (להלן אברו, ע"ה) קטטה ובמסגרת בריחתם מזירת האירוע, משהשיג אברו את הנאשם העיקרי, הסתובב אליו האחרון ודקרו מספר פעמים, דקירות שבסופו של דבר הובילו למוותו. לאחר האירוע, כדי להסתיר את מעורבותם, זרקו השלושה את הסכינים שהיו ברשותם (שניים מהם זרקו את הסכינים דרך חלון חדר המלון בו שהו, ואחד מהם זרק את הסכין במקום אחר שאינו נודע).

ג. עם הגשת כתב האישום הוגשה כנגד העוררים והנאשם העיקרי גם בקשה למעצר עד תום ההליכים המשפטיים; זאת - לאחר שהשלושה נעצרו ב-17.7.14 ומעצמם הוארך בפקודת בית המשפט עד ל-31.7.14. בבקשה נטען, כי קיימות ראיות לכאורה לביצוע העבירות המיוחסות לשלושה בכתב האישום, וביניהן: הודאת משיב 1 באשר לביצוע הדקירה תוך העלאת טענה של הגנה עצמית; עדויות עדי ראיה ביחס להחזקת הסכינים על ידי השלושה; שקרי השלושה בחקירותיהם; ומציאת שני סכינים מתחת לחלון חדרם. עוד טענה המדינה כי יש כנגד העוררים והנאשם העיקרי עילת מעצר מכוח סעיף 21(א)(1)(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996, קרי, "קיים יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור, או את בטחון המדינה"; זאת בשל בחירתם של השלושה לנקוט בצעדים אלימים ביותר בשל דבר של מה בכך. עוד הוסיפה המדינה כי נגד השלושה גם קמה עילת מעצר מכוח סעיף 21(א)(1)(א), שעניינו כי "קיים יסוד סביר לחשש ששחרור הנאשם או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי משפט, להתחמקות מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת"; זאת - נוכח הצעדים שנקטו לשם הסוואתם במהלך האירוע ולהעלמת ראיות לאחר האירוע.

ד. בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 22.10.14 נקבע, כי אין לשחרר את העוררים לחלופת מעצר בבית הוריהם, בנימוק, שאין בכך כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהם לשלום הציבור ובטחונו, ואת החשש פן ינצלו את שחרורם לשם שיבוש מהלכי חקירה. בית המשפט ציין, כי התסקירים שהוגשו לעניינם של העוררים מצביעים על מסוכנות המצריכה חלופת מעצר שתצליח לספק מענה טיפולי לצרכיהם; נוכח זאת, הביע צער על כך שהעוררים מסרבים לחלופת מעצר מוסדית.

הערר והדין

ה. כלפי החלטה זו של בית המשפט המחוזי הוגש הערר הנוכחי. ביחס לעורר 1 נטען כי למעט רישום שהסתיים ללא הרשעה בעבירות של תקיפה ואיומים, ולמעט מספר תיקים שנפתחו בעניינו ונסגרו, מדובר בקטין ללא עבר פלילי. כן, נטען כי סירובו להשתלב בחלופת מעצר מוסדית נובע מתסכול מצטבר עקב הזמן הרב שחלף עד לעריכת האבחון הפסיכולוגי בשירות המבחן, זמן בו שהה בין כתלי הכלא. עוד צוין כי שירות המבחן לא בחן חלופת מעצר אחרת מלבד הוסטל אחד, ולכן טעה בית המשפט קמא משקבע כי שירות המבחן שלל חלופת מעצר בבית ההורים. לבסוף, נטען כי חלקו של העורר 1 באירוע נשוא כתב האישום, קטן - ולכן גם אם לבסוף יורשע, עלול להיוצר מצב בו העונש שיקבל

יהא קצר מן הזמן בו הוא נתון במעצר זה מכבר. אף ביחס לעורר 2 נטען כי מדובר בקטין ללא עבר פלילי, וכי הזמן הרב שנמשכה בחינתה של חלופת המעצר תיסכל אותו, וגרם לו לחוסר אמון במערכת, שהתבטא בין היתר בסירוב לשתף פעולה עם חלופת מעצר מוסדית. לבסוף, נטען כי חלקו של העורר 2 בפרשה הוא הקטן ביותר, שכן למעט הגעתו למקום, אין ראיות אחרות הקושרות אותו לפעולה באירוע. בשל כך, נטען כי אינו מגלה מסוכנות מיוחדת שלא ניתן לאיינה בחלופת מעצר בבית הוריו. לסיכום נטען ביחס לשני העוררים כי בהיותם קטינים, מעצר אמור להיות האמצעי האחרון בו יש לנקוט, וכי כחלוף הזמן הפך מעצר העוררים לא מידתי, נוכח נסיבותיהם האישיות ונסיבות ביצוע העבירות המיוחסות להם.

ו. בדיון הטעים בא כוח העוררים, כי לאירוע הטרגי של מות הקרבן אין העוררים קשורים. במיוחד הדגיש את הימשכותו של תהליך הכנת התסקירים - שלושה וחצי חודשים - והנה מצויים העוררים עתה בחודש חמישי למעצרו, תוך שאין, כנטען, ליווי מסודר לתיק מצד הפרקליטות - והם מתחננים לסיום התיק. לשיטתם משמדובר בעבירה של קשירת קשר אין למצוא תקדים למעצר עד תום ההליכים. אכן - נטען - התיק מיוסד על חזרת העוררים למלון והבאת הסכינים, אך הדבר יצא מפרופורציה, מה גם שתפקודם במעצר חיובי ומעצר בית אצל הוריהם הנורמטיביים הוא פתרון ראוי.

ז. מטעם המדינה נטען כי הגם שהעוררים אינם מואשמים בהריגה ועבירותיהם אינן ברף הגבוה, מדובר בתכנית עבריינית מטרידה; תסקירי שירות המבחן אמנם נמשכו לאורך זמן מסוים בשל האבחון הפסיכולוגי, אך חלופה מוסדית הוצעה בשל גישתם של העוררים לעבירות וגורמי הסיכון; לעורר 1 מיוחסת הערצת דמויות עברייניות, לעורר 2 מיוחסת באבחון רמת סיכון גבוהה.

הכרעה

ח. עיינתי בתסקיריהם המפורטים של העוררים שהכין שירות המבחן לנוער. לעורר 1 שלושה תסקירים. תסקירו הראשוני מיום 6.8.14 אינו מעודד, ומתואר קושי בשליטה עצמית נוכח תפקוד לקוי בבית הספר ונשירה, התנהגות אנטי חברתית, וגם הסתבכות פלילית בשני תיקים של תקיפה ואיומים (מסוף 2010 - ראשית 2011). השירות המליץ להמתין ולקבל עמדת חסות הנוער; גם נוכח דפוסים בהסתבכויות קודמות של עורר 1, שלא השכיל להסתייע בטיפול שהוצע לו. הומלץ גם על בדיקה פסיכולוגית. ב-22.9.14 הוגש תסקיר נוסף, בעקבות האבחון, שהמליץ על מסגרת חוץ ביתית לאחר שעמד על הצדדים השונים באישיות העורר 1, לא כולם חיוביים, תוך צפי לרמה בינונית - לא יותר - של שיבה לעבירות החוק בעתיד הנראה לעין. הומלץ על חלופה חוץ ביתית מסוימת. בתסקיר שלישי, מיום 5.10.14. הוברר כי העורר מתנגד למסגרת שהוצעה לו ולא התקבל איפוא למוסד. הומלץ להותירו במעצר.

ט. אשר לעורר 2, גם לגביו ניתנו שלושה תסקירים, הראשון (7.8.14) ציין קשיי לימוד והשתלבות בבית הספר וחוסר קבלת סמכות, ולבסוף נשירה מהלימודים וגם מעיסוק בספורט. גם כאן נתבקש אבחון. בתסקיר מ-11.9.14 צוין סיכון גבוה לפריצת גבולות, וצורך במסגרת חוץ ביתית מפקחת. התסקיר מ-5.10.14 כלל קביעת מועד לחלופת מעצר מוסדית של חסות הנוער, אך בדיון בבית המשפט קמא הודיע העותר 2 על סירובו למוצע.

י. אודה כי התלבטתי בתיק זה. מחד גיסא אין לבוא בטרוניה כל עיקר עם בית המשפט, משהיו לפניו תסקירים אשר הומלץ בהם על חלופה חוץ-ביתית. מאידך גיסא, גם לשיטת המדינה אין מדובר באישומים ברף הגבוה כשלעצמם, אף

אם כרוכים הם בפרשה עצובה וחסרת פשר של מות אדם בסכסוך של מה בכך; אלא שהעוררים אינם מואשמים בהריגתו, וחלפו ארבעה חודשים במעצר. המחוקק, במיוחד בתיקון מתשס"ח לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) תשל"ח-1971, ייחד את הקטינים בהליך הפלילי. אמנם לגבי סעיף 21 לחוק המעצרים הושה את הקטינים לבגירים (כמעט), אך כמובן יש לקרוא זאת על רקע המגמה הכללית בתיקון תשס"ג, לרבות האפשרויות להפעלת סמכויות לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, מועדים מקוצרים שונים (למשל בסעיף 61 לחוק המעצרים, לענין הארכת מעצר בטרם תום המשפט), וכן סעיפים לא מעטים שבהם קיצור מועדים לגבי קטינים.

יא. לא בלי התלבטות רבה, המובנת בבוא בית המשפט לשנות מהמלצה של שירות המבחן לנוער אשר מומחיותו בכך, החלטתי לבחון את החלופה הביתית. הטעם העיקרי הוא הימשכות המעצר אל מול העבירות במקרה דנא, ואטעים - איני תולה כל טרזניה בשירות המבחן לנוער, ביחוד משאירע שהתקופה הרלבנטית כללה חופשות קיץ וחגים. נזכיר גם את גישת המחוקק באשר למיצוי בדיקות חלופה בטרם הכרעה לכיוון מעצר. נראה לי כי מעצר בית מלא בבתי ההורים בפיקוח מלא, באיזוק אלקטרוני, ערבויות והפקדות גבוהות, הפקדת דרכון ועיכוב יציאה מן הארץ ואפשרות למשטרה לבקר ולבחון קיומם של התנאים, וכן איסור על מגע עם מן המעורבים, עשויים להרתיע את העוררים. הרתעה זו יכול שתסייע גם בטעמו של מעצר מאחורי סורג ובריח, שזכו לו במשך החודשים האחרונים; ואיני מקל ראש במסוכנות של מי שהצטיידו בסכינים בגדרי סכסוך חסר פשר. יתר על כן, התסקירים אינם מרנינים כאמור, ואודה כי גם שקלתי הבחנה בין עורר 1 לעורר 2 כך שהכרעה תחול רק לגבי עורר 2 נעדר ההסתבכות הפלילית בעבר, אך החלטתי ליתן גם לעורר 1, עם כל ההיבטים הלא חיוביים שבתסקיר, הזדמנות לעמוד בחלופה. הסניגור יזהיר את העותרים בכל לשון של אזהרה, כי הפרה קלה שבקלים של מעצר הבית עלולה מניה וביה להביא לתוצאה לא טובה של שיבה אל מאחורי הסורגים.

יב. ולצד המעשי: הסניגור יביא ללא דיחוי לידיעת שירות המבחן לנוער את פרטי מקומותיהם המוצעים של מעצרי הבית והמפקחים לאורך כל היממה. השירות - ואני מקדים לו תודה - יגיש תוך 10 ימים לאחר קבלת הפרטים, תסקיר משלים לענין זה, שיונח לפני בית המשפט המחוזי, אשר ישקול אם ברצונו להזמין את המפקחים אם לאו. התנאים הבסיסיים מפורטים מעלה, ובית המשפט יקבע כידו הטובה את ההפקדות והערבויות וכל הנחוץ.

יג. ולבסוף, התיק העיקרי צריך להסתיים מהרה. חבל יהא - כפי שהזכיר הסניגור - אם יידרש צורך בהארכה של המעצר בבית משפט זה. אני מפציר בכל הנוגעים בדבר לעשות לקידום התיק העיקרי.

יד. הערר מתקבל לפי האמור, ושוב - תוך אזהרת העוררים לעמוד בתנאים שיושטו ככל משפטם וחוקתם.

ניתנה היום, כ"ד בחשון התשע"ה (17.11.2014).

ש ו פ ט